

רשות העתיקות

לגעת בעבר

מידעון - דיוור אלקטרוני

היעד שלנו הוא: הציבור הרחב, האקדמיה, ציבור היזמים, המתכננים, הבונים והסוללים. אנו פועלים בחזית רחבה מול כל קהל היעד בהתאמה, כדי לקרבו אל הפן הערכי של פעילות הרשות, להסביר ולהמחיש, ובעיקר להביאו להכרה כי הארכיאולוגיה ומורשת התרבות הם נחלת כולם ולא רק של העוסקים במלאכה. נרתם כולנו לקידום יוזמה חדשה זו להאדרת העשייה הארכיאולוגית והשימורית בארץ בדרך של חשיפה ושקיפות. יש לנו במה להתגאות; עובדי הרשות הם אנשי מקצוע מעולים, כל אחד בתחומו ועושים עבודה מצוינת בכל התחומים. נפעל כדי שציבור רחב ככל האפשר יכיר ויוקיר את פועלנו.

המידעון - הדיוור האלקטרוני הוא דרך נוספת להפצת המידע הרב והעצום האגור ברשות על הפעילות הרב גונית, התגליות, והעשייה האינטנסיבית במרוצת השנים שהניבה מאגר עצום של ידע. מאגר זה מבוסס על מחקר רב שנים שנערך על פני כל הארץ בעשרות האתרים שחפרנו ושימרנו, במיזמים של חינוך, בקשר עם הקהילה ובקשרים בין לאומיים. כפי שצינתי בעבר והדגשתי פעמים אחדות רשות העתיקות פועלת על פי חוק, ועם זאת ניצבת בפניה משימה גדולה ורבת חשיבות של קירוב הציבור למורשת התרבותית, להיסטוריה של עמנו ושל עמים אחרים שחיו וחיים כאן על האדמה הזו. בשניות זו אני רואה באפשרות לריכוז מידע באמצעות המידעון יתרון עצום שאותו יש לפתח ולהפיץ. מטרה נוספת, לא פחות חשובה, של השימוש במידעון היא לשפר ולקדם את תדמיתה של רשות העתיקות הנתפסת לעתים שלא כשורה בחלקים מן הציבור שאיתו אנו באים במגע. קהל

שוקה דורפמן, מנהל רשות העתיקות

שונות

פעילות
חינוכיתתצוגות
ארכיאולוגיותמינהל
שימורחפירות
ארכיאולוגיות

חפירות ארכיאולוגיות

תל אביב - עיר בלי הפסקה

בחפירות ארכיאולוגיות של רשות העתיקות לפני הקמת בנין מגורים נחשף המבנה הקדום ביותר שנמצא בתל אביב - מהתקופה הניאוליתית. בין הממצאים המרתקים במקום: עצמות היפופוטם, וכלי צור בן 100,000 שנה.

בתקופה הניאוליתית (המוכרת גם כתקופת האבן החדשה) עברו בני האדם ממתכונת של חיי נוודות, בהם צדו וליקטו מזון, למגורי קבע, עיסוק בחקלאות וגידול בעלי חיים. באתר נתגלו שרידי מבנה שכלל לפחות שלושה חדרים. החרסים שנמצאו במקום, מצביעים על גילו הקדום של האתר - מהתקופה הניאוליתית. כמו כן, נתגלו כלי צור כגון להבים, וכן נתזים רבים של אבנים אלה, המעידים על תעשייה קדומה להפקת כלים. באתר נמצאו כלי צור המשויכים גם לתקופות קדומות יותר: חוד של כלי ציד מתקופת הפליאולית התיכון (סביב 100 אלף שנה לפני זמננו) וכן פריטים בני 13 אלף שנה לפני זמננו.

בחפירה נחשפו גם ממצאים מעניינים נוספים, כגון שבר בסיס של קערת בזלת ושרידי בעלי חיים: שיניים - ככל הנראה של עז או כבש, ועצמות היפופוטם.

* עובדי רשות העתיקות במהלך החפירה הארכיאולוגית ועצם ההיפופוטם כפי שנתגלה באדמה. אסף פרץ, באדיבות רשות העתיקות.

בחפירה ארכיאולוגית שערכה לאחרונה רשות העתיקות לפני הקמת מבני מגורים בפרויקט "פיכמן בירוקה" שברמת אביב, נחשפו שרידי מבנה פרהיסטורי - הקדום ביותר שנתגלה באזור הזה של תל אביב עד כה, וגילו מוערך בכ-7,800 - 8,400 שנה. כן נתגלו במקום ממצאים קדומים יותר, שגילם המשוער 13,000 - 100,000 שנה.

לדברי הארכיאולוגית איילת דיין, מנהלת החפירה מטעם רשות העתיקות, "מדובר בתגלית חשובה ומפתיעה לחוקרי התקופה: לראשונה, אנו נתקלים בקיומן של עדויות לחיי קבע שהתקיימו באזור תל אביב לפני כ-8,000 שנה. האתר נמצא על הגדה הצפונית של הירקון, לא רחוק מהחיבור לנחל איילון. יש להניח שהעובדה הזו השפיעה על המתיישבים הקדומים כשבחרו מקום למגורים. אדמת הסחף הפורייה שבשולי הנחלים הייתה יעד מועדף להתיישבות בתקופות קדומות.

חפירות ארכיאולוגיות

גת מהגדולות בארץ נחשפה במועצה אזורית שורק

הגת נחשפה במהלך חפירה של רשות העתיקות באזור המיועד לשמש כשטח חקלאי של מפוני גוש קטיף * ראש מועצת נחל שורק אלי אסקוזידו: "הגת שנתגלתה מרשימה ביופייה ובחשיבותה. נפעל לשימור המקום ולפתיחתו לקהל הרחב".

מלאכה בנה את שתי הגתות". עד מוסיף, כי "בורות האיגום של הגת לא היו עגולים או מרובעים כנהוג, אלא מתומנים – ומאחר שזו אינה שיטת הבנייה הפרקטית ביותר כי הפסולת הייתה מצטברת בפינות, נראה שמטרת הבנייה בצורה הזו הייתה אסתטית בעיקרה".

לדברי עד, "מדובר בגת משוכללת, ששיקפה את רמת הטכנולוגיה שהייתה גבוהה מאוד בעת ההיא - שנרכשה ושוכללה מדור לדור". הגת, שגודלה המקורי היה 16.5×15 מ', כללה **משטח דריכה** מרכזי עם רצפת פסיפס, עליו הניחו את הענבים ודרכו עליהם. מהמשטח זרם התירוש, שהופק מהענבים, אל **בור חלוקה** בעל רצפת פסיפס, שבמקור צורתו הייתה דמוית אליפסה. בור זה, ניתב דרך נקב את התירוש אל אחד משני **בורות האיגום** שמצדדיו. בבורות האיגום המתומנים שהה התירוש 3-5 ימים, שבמהלכם הוסיפו לו חומרים שונים, שגרמו לתירוש לתסוס ולהפוך ליין. במרכז רצפת הפסיפס של בורות האיגום נחשף בור עגול, אשר שימש לאיסוף פסולת.

כמו כן, נתגלו מסביב למשטח הדריכה משטחים מלבניים, שבמקור הייתה להם רצפת פסיפס, ובדופן המשותפת שלהם עם משטח הדריכה היה נקב. נראה כי המשטחים נועדו להנחת הענבים לפני הדריכה, ולעיתים התרחש בהם גם תהליך התסיסה הראשוני.

גת מהגדולות שנחשפו בחפירות ארכיאולוגיות בארץ, אשר שימשה לייצור יין בתקופה הביזנטית המאוחרת (מאות 6-7 לסה"נ), נחשפה לאחרונה בחפירות של רשות העתיקות. החפירה נערכה בשטח המיועד לשמש כשטח החקלאי של היישוב החדש "גני טל", המיועד לשכן מפונים מגוש קטיף.

הגת המרשימה בת ה-1400 שנה, בגודל של כ- 16.5×6.5 מ', נחשפה דרומית-מערבית לקיבוץ חפץ-חיים וחלקה נפגע במהלך עבודות להנחת תשתית שנערכו במקום.

גת זו והמתקנים שנתגלו סביבה, מעידים על כך שהאזור שימש בעבר כאזור תעשייה גדול. הגת היא בין הגתות המתומנות הבודדות שנמצאו בארץ, וקרקעיתה עשויה בפסיפס.

לדברי עוזי עד, מנהל החפירה מטעם רשות העתיקות, "נראה שמדובר באזור תעשייה ומלאכה של ישוב במאות ה-6'-7' לספירה, ששכן במרכז אזור חקלאי. גודל הגת מעיד על כך שכמות היין שהפיקו בה הייתה גדולה מאוד, ונועדה לא רק לתצרוכת מקומית, אלא גם לייצוא – כנראה למצרים, שהייתה יעד יצוא גדול בתקופה זו, או לאירופה. גת זהה נחשפה בעבר מצפון לאשקלון, כ-20 ק"מ ממיקום הגת שנמצאה כעת, וניתן להניח שאותו בעל

* צילום אווירי של הגת. חברת Skyview, באדיבות רשות העתיקות.

חפירות ארכיאולוגיות

נחשף הרחוב הראשי של ירושלים מלפני 1500 שנה

ממצאי חפירה ארכיאולוגית של רשות העתיקות בלב העיר העתיקה איששו תיאור במפה עתיקה: לראשונה נחשף הרחוב הראשי של ירושלים מלפני 1500 שנה. החפירות נעשות לפני עבודות לשיקום תשתיות ביוזמת הרשות לפיתוח ירושלים

נחשפו. לדברי שיאון, "יפה לראות שרחוב דוד שוקק החיים של ימינו משמר למעשה את התואי של הרחוב הסואן מלפני 1500 שנה".

על מסד האבנים מהתקופה הביזנטית נבנה בימי הביניים מבנה רחב מימדים, שחזיתו פונה אל הרחוב. בשלב מאוחר יותר, בתקופה הממלוכית (מאות 13–14'), נבנו בתוך המבנה חדרים מאורכים, חלקם מקומרים, שנראה כי שימשו כחניות וכמחסנים. מסתבר שמתחת למבנה זה – ממש מתחת לכביש שחוצה בין מגדל דוד לרחוב דוד ומוביל לרובע הארמני, קיים מאגר מים גדול, בגודל 8 X 12 מ' ובעומק 5 מ' לפחות, ששימש את דייריו.

מפת מידבא - מפת פסיפס בגודל 16X8 מ', שהונחה בכנסייה במידבא שבירדן, תארה את ארץ ישראל מתוך היכרותו של בונה

הפסיפס את הארץ. המפה מתארת בקווים כלליים את כל ארץ ישראל, בדגש על האתרים הנוצריים בה. במפה מופיעות, בין השאר, כנסיות רבות שהחלו להבנות בירושלים בתקופה זו, בה עברה העיר שינוי דתי והפכה מפגנית לנוצרית. את הכנסיות ניתן לזהות לפי הגגות האדומים המתוארים במפה.

בחפירות התגלו שפע של כלי חרס ומטבעות, וכן חמש משקולות ברונזה קטנות מרובות צלעות ששימשו את בעלי החנות לשקילה של מתכות יקרות.

* שרידי הרחוב בן 1500 השנה. אסף פרץ, באדיבות רשות העתיקות ואזור ירושלים במפת מידבא (הרחוב מסומן משני צידיו בסימון אדום).

בחפירה ארכיאולוגית שערכה לאחרונה רשות העתיקות **מפת מידבא** - מפת פסיפס עתיקה בכנסייה בירדן מהמאה ה-6-7 לספירה שתארה את ארץ ישראל בתקופה הביזנטית, הראתה במפורש: הכניסה לירושלים ממערב, נעשתה דרך שער גדול מימדים, שהוביל לרחוב ראשי מרכזי ויחיד בצד זה של העיר. מספר עדויות למבנים המרכזיים בירושלים המופיעים במפה אכן נחשפו עם השנים או שנשתמרו עד עצם היום הזה – כך, למשל, כנסיית הקבר - ואולם אותו רחוב גדול ושוקק חיים מהתקופה בה הפכה ירושלים לנוצרית לא נתגלה עד היום: זאת, משום שבאזור לא התקיימו חפירות ארכיאולוגיות בשל אי הנוחות הנגרמת בעצירת התנועה במיקום המרכזי והסואן כל כך. כעת, בשל הצורך בטיפול יסודי בתשתיות באזור, יזמה הרשות לפיתוח ירושלים עבודות לשיקום ולחידוש התשתיות באזור בכלל, ובצמוד לכניסה לרחוב דוד (המוכר לתיירים כרחוב החניות המדורג) בפרט. כך, מתאפשרת לארכיאולוגים ולציבור הצצה נדירה למתרחש מתחת למרצפות המוכרות לכולנו.

מתוך היכרות עם מפת מידבא, שיער **ד"ר עופר שיאון, מנהל החפירה מטעם רשות העתיקות**, שבמקום בו יוחלפו התשתיות, אמור לעבור אותו רחוב ראשי המוכר

מהמפה "ואכן, לאחר הסרת מספר שכבות ארכיאולוגיות, בעומק של כ-4.5 מ' מתחת לפני הרחוב של ימינו, גילינו - למרבה ההתרגשות, את לוחות האבן הגדולים שריצפו את הרחוב". הלוחות, שאורכם מטר ויותר, נחשפו סדוקים ממשא השנים.

לצד הרחוב נחשף מסד אבנים

בנוי, עליו הושתתה מדרכה ושורת עמודים - שטרם

חפירות ארכיאולוגיות

כתובת ערבית נדירה בת כ-1,200 שנה

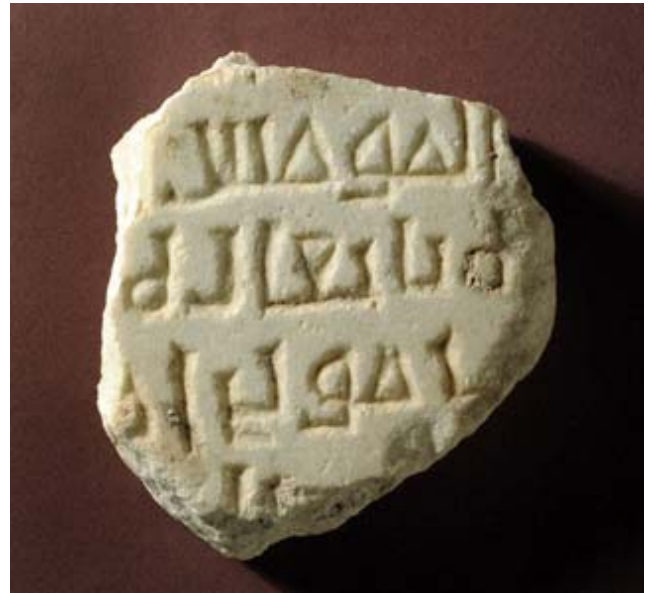
כתובת ערבית נדירה בת כ-1,200 שנה של החליף העבאסי אל מקתדר נתגלתה בחפירות רשות העתיקות ברובע היהודי בירושלים.

פרופ' משה שרון מהאוניברסיטה העברית בירושלים פענח את הכתוב על סמך שתי כתובות דומות נוספות שנתגלו בארץ בעבר. לדבריו, "בכתובת שנמצאה כעת, משנת 910 לספירה – ובכתובות האחרות, מסופר על הענקת נחלה בידי החליף העבאסי, לאחד מנאמניו בירושלים. מהכתובות הממסדיות הללו עולה, כי החליף נהג להעניק נחלות לנאמניו – שהיו, על פי רוב, חיילים שפרשו מצבאו, ואף פטר אותם מתשלום מסים בגין קבלת הנחלה.

מנהלת החפירה הארכיאולוגית אנט נגר מרשות העתיקות, שגילתה את הכתובת, אומרת כי "תקופת שלטונו של החליף העבאסי אל מקתדר, שזכה לתואר "אמיר המאמינים" (908 - 932 לספירה), התאפיינה במלחמות חוזרות ונשנות כנגד הפטימים - שליטי מצרים, על השליטה בארץ ישראל. ייתכן שהענקת הנחלות נעשתה כחלק ממאמציו של החליף לחזק את אחיזתו בתחומי שלטונו - כולל בירושלים, כפי שנהגו שליטים בתקופות שונות."

נוסף לכתובת התגלו בחפירה כלי חרס רבים, כלי זכוכית ומטבעות, שזמנם מתקופת הבית השני ועד לימי הביניים. בין כלי החרס ראויים לציון נרות שמן מעוטרים בכתובות ערביות שנמצאו ביסודות המבנה האיובי ועל גבי רצפתו.

* שבר לוח השיש שעליו הכתובת. קלרה עמית, באדיבות רשות העתיקות.

שבר מרשים של לוח שיש בגודל 20X20 ס"מ, עליו חלקי כתובת ערבית מראשית המאה ה-10 לספירה, נתגלה בחפירות שמנהלת רשות העתיקות לפני הרחבת בית פרטי ברובע היהודי בירושלים.

הבית שוכן מצפון לכנסייה הצלבנית 'סנטה מריה של הגרמנים', ובחפירה נחשפו חלק מיסודות הכנסייה ושרידי מבנה מימי שלטונם של האיובים, שכבשו את העיר מידי הצלבנים (המאה ה-13 לספירה).

מהכתובת, החקוקה בשיש בכתב ערבי מרובע האופייני למאות הראשונות של התקופה האסלאמית, שרדו שלוש שורות.

מינהל שימור

עבודות שימור ושחזור גשר "עד הלום"

שימור ושחזור גשר עד הלום

מאי 2009

אוגוסט 2009

פברואר 2010

רקע היסטורי. גשר "עד הלום", אשר כונה משך מאות שנים "ג'יסר איסדוד" - "גשר אשדוד", על שם התל והכפר הסמוכים אליו, קיבל את שמו הנוכחי במבצע פלשת, במלחמת השיחרור. במבצע זה, פוצצה חטיבת גבעתי חלק מהגשר הגדול, במטרה למנוע את התקדמות הכוחות המצריים לעבר מרכז הארץ. כך, הפך הגשר למקום הצפוני ביותר שאליו הגיע הצבא המצרי כשפלש למדינת ישראל. לא הייתה זו הפעם הראשונה בה פוצץ הגשר. באפריל 1946 - פוצצו חברי תנועת המרי העברי (האצ"ל) את הגשר כדי לפגוע בתשתית מסילות הרכבת הבריטית. הגשר, הניצב על נחל לכיש, היווה לאורך ההיסטוריה נקודת מעבר חשובה ביותר, בשל תוואי הנתיב ההיסטורי של דרך הים עליו - דרך שקישרה את סוריה עם מצרים. יש הסבורים כי יסודותיו קדומים - ככל הנראה כבר מהתקופה הרומית (37 לפנה"ס – 324 לספירה). במהלך המאה ה-13, בתקופה הממלוכית, הותקנה מערכת הדואר הממלכתי בין דמשק לקהיר ("באריד"), ובמסגרת זו, עברה הדרך כולה שיפוץ ושיפור יסודי: נבנו גשרים, אכסניות וח'אנים. למרות שאין לכך עדויות ארכיאולוגיות או היסטוריות, יש הסוברים שגם גשר זה שופץ בתקופה זו: מאפיינים מסוימים שלו, כגון שלוש הקשתות התומכות אותו, והקמרון המחווד, מצביעים על דמיון רב לגשרים מן התקופה הממלוכית, דוגמת גשר יבנה שמעל לנחל שורק ביבנה, ועוד. במהלך השנים, שופצו הגשר והדרך מספר פעמים, ובסמוך אליו נבנו תחנות רכבת. במהלך מאורעות תרצ"ו (1936)

מינהל שימור

יזם: החברה הלאומית לדרכים בישראל

תכנון: מנדל מנדל אדריכלים

קונסטרוקציה, הנדסה ושימור: אינג' יעקב שפר

ניהול ופיקוח: טיבי ליין מהנדסים

ביצוע: רשות העתיקות באמצעות אבנר גלעד שימור ושיחזור

מבנים בע"מ

* רענן כסלו, באדיבות רשות העתיקות.

הקימו שלטונות המנדט עמדת שמירה (פילבוקס) לשם הגנה על הגשר מפני ערבים שניסו להורסו, והשמישו את הגשר באופן מצומצם כדי לאפשר מעבר. בשנות ה-60, עם גדילת נפחי התנועה, הרחיבה מע"צ את הגשר למלוא רוחבו המקורי בעזרת השלמות בטון מזוין.

עבודות שימור ושיחזור גשר "עד הלום". במהלך עבודות השימור, פורקו קמרונ הבטון המרכזי וחלקי בטון נוספים שנבנו עם השנים, נחפרו בורות גישוש על מנת לבדוק את יציבות הגשר, והקמרונ המרכזי וחלק מהקמרונ הצפוני, שוחזרו על גבי תבניות באבני כורכר, על פי טכנולוגיות וחומרי מליטה קדומים. כמו כן, שוחזרו ושומרו קירות החזית של הגשר, כולל ה"ספינות" ממזרח ו"הבחנים" (תומכי הגשר) ממערב. סדקים הנדסיים טופלו לפי מפרטים ותכנון הנדסי שימורי. משטח הגשר רוצף באבן לבנה, כדי להדגיש את יופייה של אבן הכורכר ממנה בנוי הגשר, ותחתית הנחל טופלה כדי לאפשר את זרימת המים, מבלי לפגוע ביציבות הגשר.

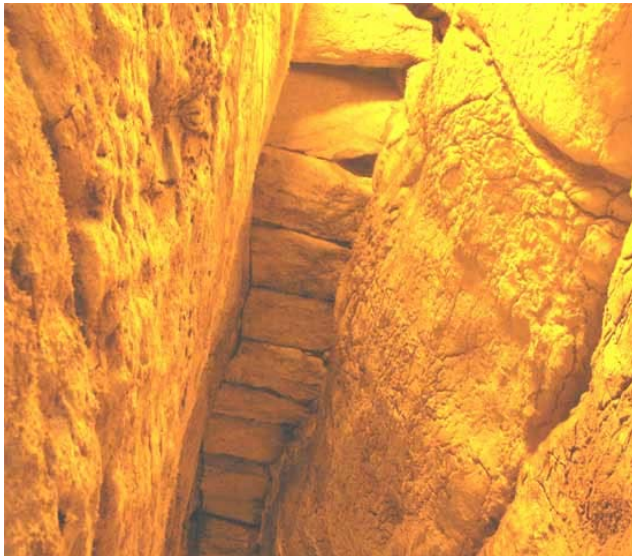

מינהל שימור

מנהרות הכותל, אמת המים החשמונאית

פעולות שימור להסרת סכנה

ממדיה הצרים והגבוהים, הסלע החצוב וסימני שחיקת המים הניכרים בו יוצרים את האווירה המיוחדת במקום. אמת המים תפקדה כאמה עד התקופה העות'מאנית. בשנות ה-70 של המאה הכ' יובשה האמה והוכשרה למעבר קהל.

למידע על הפרויקט לחץ

* סדיקה בדפנות האמה ובאבני הקירוי מבט כללי, באדיבות רשות העתיקות.

בשנת 2006 נערך סקר הנדסי של אמת המים החשמונאית, כחלק מפעולתה של הקרן למורשת הכותל לשימור מנהרות הכותל. את הסקר ביצע מהנדס השימור עופר כהן, והוגדרו בו מצבה הקונסטרוקטיבי והפיזי של אמת המים. הגורמים העיקריים שזיהה הסקר כמשפיעים על מצב ההשתמרות של האמה הם עומסים של הבניינים שנבנו מעל לאמה ונזילות של מי גשם.

בעקבות ממצאי הסקר הזמינה הקרן למורשת הכותל את רשות העתיקות לבצע פעולות הנחוצות לשימור האמה, כדי לאפשר לקהל להיכנס למקום בצורה בטוחה. פעולת השימור בוצעה כדי לייצב את מרכיביה המבניים של האמה.

תיאור האמה

אמת המים הובילה מים מאזור חברון לסביבת הר הבית. קטע האמה הצפוני, שבו נערכה התערבות משמרת, הוא תעלה עמוקה שנחצבה בסלע. אורכה כ-90 מטר, רוחבה 0.5-0.9 מטר, גובהה משתנה מ-1.90 מ' בחלקה הדרומי עד 5 מטר בחלקה הצפוני. הדעה הרווחת היא שקטע זה נחצב בימי החשמונאים. התעלה כוסתה בלוחות אבן שטוחים, ככל הנראה בימי הביניים, כדי לשמור על ניקיונה. ארבעה נדבכים לכל היותר נבנו מאבנים בגודל בינוני (כ- 30 × 50 סמ') כדי ליישר את פני השטח ולאפשר את הנחת לוחות האבן לקירוי.

תצוגות ארכיאולוגיות

מדוזות בנמל קיסריה

במתחם נמל קיסריה, על בסיס הממצאים הרבים אשר חשפה רשות העתיקות במקום לאורך השנים.

ממצא נוסף מיוחד במינו בתצוגה החדשה, הינו פריט שהיה חלק ממבנה גדול ומפואר, שעל גביו מופיעה כתובת הקדשה- ככל הנראה של אישה בשם קליאופטרה. נראה שהיא ובנה או בתה, נמנו עם משפחת אצולה מקומית שהעניקה את המבנה לקולוניה קיסריה.

כמו כן, מוצג במקום סרקופג שעל גביו מופיעה כתובת, ובה נכתב כי הבעל – אליפיס, מקדיש את הסרקופג לאשתו האהובה מנופילה. עוד מציינת הכתובת, כי 'איש אינו בן אלמוות ושכאלה הם החיים..'

הכתובות הן מקור מידע עשיר להבנת ההיסטוריה של קיסריה בתקופות הרומית והביזנטית. מתוכן, ניתן ללמוד על חיי הציבור בעיר; על מוסדותיה, על קשרים פוליטיים ואישיים; ועל תושבי העיר- שמותיהם, מקצועותיהם ואמונותיהם.

אוצרת: איילת גרובר, רשות העתיקות.

מעצב ואדריכל: בעז קידר, משרד טלר-קידר אדריכלים.

✳️ מכסה הסרקופג. שרון בן יהודה, באדיבות רשות העתיקות.

תצוגה ארכיאולוגית מיוחדת במינה נפתחה בנמל קיסריה: לראשונה, יוכל הקהל הרחב להתרשם ממכסה סרקופג (ארון קבורה) ייחודי בן 1,700 שנה, מהמרשימים שנתגלו בקיסריה.

המכסה, שמשקלו יותר מ-4 טון, מעוטר בראשי מדוזה עטורי נחשים ובמסכות בעלות הבעות עצובות ושמחות. אלה, נלקחו מעולם התיאטרון הקדום, בו היו נהוגים שני סוגי מחזות: קומדיה וטרגדיה. פירוש המילה מדוזה ביוונית היא 'שומרת'; מי שהיישיר מבט אל מדוזה המיתולוגית הפך מיד לאבן. בימי קדם נהגו ליצור תבליטים של מדוזה, בין השאר, על קברים ומגנים שונים, מתוך תקווה שזו תהדוף את האיום.

הקבורה בארונות אבן גדולים (סרקופגים) הייתה נפוצה באגן הים התיכון במאות ה-2-5 לספירה הנוצרית. מנהג קבורה זה היה קיים תחילה אצל הפגאנים, ומאוחר יותר אומץ גם בקרב היהודים, הנוצרים והשומרונים. מקור המילה 'סרקופג' במילה היוונית 'סרקופגוס', שמשמעותה "אוכל בשר". לסרקופגים שני חלקים: תיבה מלבנית להנחת הנפטר ומכסה. הסרקופגים הוטמנו בתוך מבני קבורה (מאוזוליאום; ברבים: מאוזוליאה) או במערות קבורה חצובות. בתי הקברות של תושבי קיסריה העתיקה השתרעו מחוץ לשטח הבנוי.

מכסה ארון הקבורה המרשים, שנראה כי שימש לקבורת אחד מעשירי קיסריה בתקופה הרומית, הינו אחד ממגוון פריטי אבן ייחודיים שנחשפו בקיסריה בחפירות ארכיאולוגיות ובדרכים נוספות, חלקם מוצגים כעת בתצוגה מחודשת בנמל קיסריה. הפריטים מהווים עדות חיה ומוחשית לחיי העבר העשירים של קיסריה כעיר בירה רומית, פרובינציאלית, תוססת.

את התצוגה אצרה רשות העתיקות, אשר יחד עם החברה לפתוח קיסריה ורשות הטבע והגנים, רואה בתצוגה זו סנונית ראשונה לתצוגות ארכיאולוגיות נוספות שיקומו

פעילות חינוכית

"ארכיאולוגים ליום אחד"

ביוזמת רשות העתיקות והנהלת ביה"ס תלמידי ביה"ס הניסויי נווה שלום בבאר שבע שימשו "ארכיאולוגים ליום אחד".

היום הלא שגרתי שערך המרכז הארכיאולוגי-חינוכי של רשות העתיקות במשרדי רשות העתיקות בעומר, נפתח בהיכרות אישית עם ארכיאולוג, שסיפר לתלמידים מחוויותיו האישיות, על תפקידו והגילויים הארכיאולוגיים שגילה. התלמידים התעניינו, שאלו שאלות והביעו את רצונם לשמוע עוד.

בהמשך היום, חוו התלמידים את עבודתם של הארכיאולוגים מרגע סיום החפירה ועד פרסום החפירה הארכיאולוגית לציבור הרחב - הם ביצעו שטיפה של החרסים על-מנת שנוכל לבחון מקרוב את שברי הכלים שהתגלו וללמוד מהם; בחנו מקרוב את שברי הכלים וציירו את הממצאים בעזרת דפי שרטוט וקני מידה. עבודה הדורשת חשיבה, יצירתיות ודיוק.

התלמידים מיינו את הממצא הארכיאולוגי לפי קטגוריות שונות: כלי זכוכית, מטבעות, כלי חרס, כלי מתכת ועוד; חקרו אותו, העלו השערות והגיעו למסקנות בעזרת ספרות ארכיאולוגית מקצועית ומצאו מקבילות מהארץ ומהעולם לממצא שהחזיקו בידם.

בסיום היום נערך מפגש, שבו התלמידים הציעו את עבודת הארכיאולוג. אין ספק שזו חוויה מיוחדת לתלמיד לחקור, לבחון, לבדוק, לתעד ולהגיע לתוצאות.

חשוב לציין שהפעילות מהווה יום שיא לפעילות הבית ספרית ועם שובם לבית הספר התלמידים מתעדים את החוויה במיצג בית ספרי ומשתמשים בחומר ובכלים שרכשו לחקר ולמידה במקצועות אחרים בבית הספר.

לפרטים ולהזמנת פעילויות: מרכזים ארכיאולוגיים חינוכיים

שונות

דבר עבר

* עלון רשות העתיקות, גיליון מס' 14, ינואר 2010

מסכות, רעשנים ומנהגי פורים

* תערוכה וירטואלית באתר רשות העתיקות

הודעות לעיתונות

* תכנן למכור עוגן עתיק ענק שמשה מהים-ונתפס על חם

* נכשל ניסיון פריצה למוזיאון רמלה - ככל הנראה ביקשו הפורצים לגנוב את מטמון הזהב

* מוזיאון אשדוד נשדד -נגנבו פריטים מתערוכת שוד העתיקות בישראל

ימי עיון וכנסים

* ארכיאולוגיה, אומנות ומה שביניהן. יום העיון השני המשותף לרשות העתיקות ולאוניברסיטה העברית (25/2)

חדש על המדף

* אולמות האבירים- שימור מרכז המסדר ההוספיטלרי בעכו העתיקה

* אבני דרך בירושלים- מדריך לאתרי עתיקות

